

TÜRKİYE'DE İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ GÜVENLİĞİNİN YERİ VE OECD ÜLKELERİ İLE KIYASLANMASI

Halil İbrahim BAKIR¹

Öz

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği üzerinde çalışmalar yapılarak geliştirilmesi devam eden bir konudur. İşçi sağlığı üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalar göstermiştir ki ülkemiz konu üzerinde gelişmeler gerçekleştirirse de çoğu gelişmiş ülkenin gerisinde kalmaktadır. Avrupa’da konu üzerine çalışmalar Sanayi Devrimi ile birlikte başlamış ve gün geçtikçe oluşturulan kültürle birlikte hızlanarak devam etmiştir. Türkiye’de ise süreç bağımsızlık savaşımız ile başlamış ve Avrupa kadar olmasa da hızlı şekilde atılımlar yapılmıştır. İşçi sağlığı konusunda sektör dinamikleri gereği hassas olan bir sektör varsa o da inşaat sektörüdür. Bu çalışmada inşaat sektörü özelinde bir bakış ile Türkiye ve OECD ülkelerinden Almanya’nın kurum kuruluş ve tarihçesi incelenmiş ve gerekli istatistikler ile iki ülkenin süreçlerindeki farklılıklar ve istatistikleri kıyaslanmıştır. İki ülke arasında gelişmişlik açısından daha önde olan Almanya’nın hangi konuları doğru yaptığı Türkiye’nin hangi konularda ilerleme yaptığı, daha hangi konularda gelişim gerçekleştirmesi gerektiğinden bahsedilmiş, konu üzerine uzman personel yetiştirme gerekliliği, kurum kültürü oluşturmanın önemi, yasaların caydırıcılığının artırılması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Türkiye, Almanya, İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Çalışan Kurumlar, İş Sağlığı ve Güvenliği Tarihçesi.

¹ Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği, ibrahimbakir_13@hotmail.com,
ORCID:0000-0001-9984-0744

The Place of Occupational Health and Safety in the Construction Sector in Turkey and Comparison with OECD Countries

Abstract

Occupational health and safety in Turkey is a subject that continues to be developed by working on it. Studies and researches on occupational health have shown that although our country has made progress in this regard, it lags behind most developed countries. Studies on the subject in Europe started with the Industrial Revolution and continued to accelerate with the culture created day by day. In Turkey, on the other hand, the process started with our war of independence and progress was made, although not as fast as in Europe. If there is a sector that is sensitive to occupational health due to the dynamics of the sector, it is the construction sector. In this study, the institution establishment and history of Turkey and Germany from the OECD countries were examined with a specific view to the construction sector, and the necessary statistics and the differences and statistics in the processes of the two countries were compared. It has been mentioned about which subjects Germany, which is ahead of the two countries in terms of development, necessity of training expert personnel, Importance of creating corporate culture, Increasing deterrence of laws has done correctly, in which subjects Turkey has made progress, in which subjects it needs to be improved, and suggestions have been made on the subject.

Keywords: *Occupational Health and Safety, Turkey, Germany, Institutions Working on Occupational Health and Safety, History of Occupational Health and Safety.*

1. Giriş

Türkiye’de iş kazaları her yıl birçok işçinin sakatlanmasına, yara almasına, hastalanmasına ve vefat etmesine sebep olmakta ve ciddi maddi kayıplara da yol açmaktadır. Bu maddi kayıplarının yılda 45 milyar TL dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir (Ceylan, 2014: 1). Mitchel (1999)’e göre; iş kazalarının yaşanmasını engellemek için çalışmalar yürütülmektedir kazalar engellenemese de en aza indirgenmeye çalışılmaktadır elbette kazaların sektörel dağılımı göstermektedir ki kazaların yoğun olduğu bazı sektörler mevcuttur. Bu sektörlerden birisi de inşaat sektörüdür.

İnşaat sektörünün gerek ölümlü kazalarda gerek yara alma ve sakatlanmalarda başı çekmesinin en önemli sebebi kendine özgü çalışma şartlarına sahip olmasıdır (Ceylan, 2014: 2). Sektörün dinamik yapısı gereği çalışanlar söz gelimi bir turizm çalışanı gibi tek bir otelde çalışmayıp projelere bağlı olarak sürekli yer değiştirmektedir. Bu yer değiştirme her seferinde yeni şartlar oluşturmakta ve çalışan fiziksel ve zihinsel dayanıklılığa ihtiyaç duymaktadır. Bu şartlardan kaynaklı olarak işçinin yıpranması artmakta ve yine buna bağlı olarak kaza riski de yükselmektedir. Bir inşaat projesinde aynı anda birçok işçi grubunun çalışması da kaza riski oranını artırmaktadır. Aynı anda aynı sahada birden fazla grubun çalışması koordinasyonu zorlaştırmakta, birbirini tanımayan işçilerin uyumlu çalışamaması iş güvenliğini tehlikeye sokmaktadır (Baradan, 2006: 88). Sektörün riskinin yüksek olmasının bir diğer sebebi de inşaat firmalarının çoğunlukla kurumsallıktan uzak küçük işletmeler olmasıdır, bu kurumsal yapıdan uzak olmak firmaların işçi sağlığı ve iş güvenliğini gözetmesini olumsuz etkilemekte ve kaza oranını da artırmaktadır (Liao & Perng, 2008: 1092). Tüm bu nedenler ele alındığında inşaat sektörü başka sektörlerle kıyasla daha fazla risk altındadır. Sektörün yapısı gereği iş ve işçi sağlığını sağlamak oldukça zordur. Bu çalışmada Türkiye’de inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliğine genel bir bakış atılmış ve OECD ülkeleriyle Almanya örneklemini üzerinden kıyaslanması yapılmıştır.

2. Türkiye’de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin Yasalaşma Süreci

Cumhuriyet tarihimizde ilk işçi haklarının korunumuyla alakalı yasa 1921 yılında çıkarılmıştır. Kurtuluş Savaşı’nın sürdüğü o yıllarda ülkede kullanılan tek enerji kaynağı kömür olduğundan üretimin kesintiye uğramaması için gereken önlemler alınmış ve ağır şartlarda çalışan kömür işçilerinin çalışma şartlarının düzeltilmesine yönelik olarak 114 ve 151 sayılı yasalar çıkarılmıştır. 114 sayılı kanunla birlikte, kömür üretiminden kalan kömür tozlarının açık arttırma ile satılması sonucu elde edilen gelirin işçilerin ihtiyaçları için kullanılması sağlanmıştır. Sonrasında çıkarılan 151 sayılı kanun ile birlikte, işçilere yardım sandığı kurulması sağlanmış ve işverenin işçiye karşı yükümlülükleri tanımlanmıştır. İlgili kanun maden ocakları ile ilgili olduğundan genel itibariyle maden ocaklarında yapılacak düzenlemeleri kapsamaktadır. Kanun maddeleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (TBMM, 1921);

- Bireylerin ocaklarda zorla çalıştırılması ya da angarya iş yapmaları da yasaklanmıştır.
- Kazazede madenciler dava açabilir ve eğer sorumluyorsa işverenden tazminat alabilir.

- Ayrıca işveren kaza geçiren çalışanların tedavisinden sorumlu olacaktır, bu bağlamda işveren doktor çalıştıracak ve işyerinde hastane ve eczane açacaktır.
- Günlük çalışma süresi 8 saattir. 8 saati aşan çalışmalar ancak işçinin rızası ve iki kat ücret ödemek şartıyla olur.
- Yeni işçilerin eğitiminden işveren sorumludur.

Yukarıdaki maddeler göstermektedir ki işçi hakları temel düzeyde korumaya alınmış, çalışma saatleri belirlenmiş mesai ücreti kavramı ortaya çıkmış ve mesaide alınacak ücret normal ücretin iki katı olarak belirlenmiştir. Yine yasa maddelerinde de anlaşıldığı üzere yardım sandıkları kurulmasıyla işçilerin sosyal güvencesi arttırılmıştır. İşverenin doktor çalıştırması zorunluluğu ile yaşanan kazalarda anında müdahale şansı artmış ve can kayıplarının önüne geçmek planlanmıştır. Anlaşıldığı üzere işçi sağlığına fazlasıyla önem verilmektedir. Dava hakkının caydırıcı olması ve işverenlerin kurallara eksiksiz uymasını sağlamak planlanmıştır.

1930 yılına gelindiğinde ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik bir kanun bulunmamasından dolayı konularla ilgili hükümler taşıyan Umumi Hıfzıssıhha Yasası ve Belediyeler Yasası 6 Mayıs 1930’da yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla işçi sağlığı ve iş güvenliğini denetleme işi kısmen belediyelere verilmiştir. Kanunun yedinci bölümü iş sağlığı ve güvenliği açısından ciddi hükümler getirmiştir. Bu bölüm ‘İşçilerin Hıfzıssıhhası’ olarak adlandırılıp 173. madde ile 179. maddelerin arasını kapsamaktadır. İlgili maddeler aşağıdaki gibi özetlenebilir (TBMM, 1930);

- Yaşları on ikiden küçük olan çocukların herhangi bir ağır işte çalışması kesin suretle yasaklanmıştır. On iki yaş ile 16 yaş arası bireylerin saat akşam sekizden sonra çalışmaları yasaklanmıştır.
- Yer altında çalışan sözcüleri madencilerin bir günde sekiz saatten fazla çalışmaları engellenmiştir.
- Hamile kadınlar doğumdan önce ağır işlerde çalışamaz. Doğum izni sonrası işe başlayan kadınlara çocuk emzirmesi için mesai saatleri içerisinde süre tanınmıştır.

Yukarıda maddelerden de anlaşılacağı üzere çocuk ve kadın işçiler konusunda kısıtlamalara gidilmiş ve hakları korumaya alınmıştır. Çocuk işçilerin çalışma alanları ve saatleri düzenlenmiş ve ağır işlerde çalışmaları engellenmiştir. Bu da göstermektedir ki çocuk işçi sorunu ülkede

gündemdedir ve devlet eliyle buna karşı önlemler alınmaktadır.

1936 yılında yayınlanan ve iş hayatının sorunlarını düzeltmeyi amaçlayan 3008 sayılı yasa sayesinde işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında detaylı ve düzenli bir düzenlemeye gidilmiştir. Yasa gereği kurulması için bir yıl süre tanınan çalışma bakanlığının kurulması 1945 yılını bulmuştur. Kanunun iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili düzenlenen maddeleri üçüncü fasıl adı altında geçmektedir ve 54 ila 62 maddeleri arasını kapsamaktadır. İlgili maddeler aşağıda özetlenmiştir (TBMM, 1936);

- Her işveren işçi sağlığını ve iş güvenliğini korumak amacıyla gerekli önlemleri almak ve gerekli malzemeleri buldurmak zorundadır.
- İşçiler kendi sağlıklarını riske atacak şeylerden kaçınmakla mükelleftir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği için tüzükler çıkarılması mecburidir.
- Yeni açılacak işyerlerinin güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli plan ve evraklarla devlete başvuru yapılacak ve bu başvuruların 20 gün içerisinde sonuçlanması sağlanacaktır.
- Kadınların ve çocukların hangi işlerde çalıştırılmaması gerektiği ile ilgili yasa için altı ay süre tanınmıştır.
- 12-18 yaş arası gençlerin işe giriş öncesi doktor raporu alması mecburi kılınmış ve girecekleri işin koşullarına dayanıklı olup olmadıklarının takibi yapılması ve uygun olmayanların çalışmalarının engellenmesi sağlanmıştır. İlgili kanun geçmişte işe girmiş ve uygun yaş aralığında olan çocukların da sağlık raporundan geçme şartını getirmiştir.
- Gerekli makamlar tarafından belirlenen ağır işlerin tümünde işe giren kişilerin yaşına bakılmaksızın sağlık raporu alması zorunluluğu getirilmiştir.

Yukarıda özetlenen maddeler göstermektedir ki iş sağlığı ve güvenliği anlamında önemli atılımlar yapılmış ve işçi hakları kanunlarla koruma altına alınmıştır. Maddeler şu anda kullanılan kanunların temelini oluşturmuştur. Hatta sağlık raporu ile ilgili madde günümüzde de yürürlükte olan 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununda aynı şekilde kullanılmıştır (TBMM, 2012: 10). Maddenin aynı şekilde kullanımda olması göstermektedir ki döneme göre oldukça ilerici bir yasa çıkarılmıştır. Ayrıca diğer maddelere bakıldığında kadın ve çocuklara yönelik pozitif ayrımcılık da göze çarpmaktadır.

1967 yılında kabul edilen 931 sayılı kanun 3008 sayılı kanunun genişletilmesini amaçlamıştır. 3008 sayılı kanunun bazı maddelerinin çıkarılması sonucu maddeler arasında kaybolan bağların tahsisi amacıyla çıkarılmıştır. 1936 yılından sonra çıkarılan tüm yasaların bir araya getirilmesi amaçlanmıştır. 3008 sayılı kanunun kapsamı genişletilmiştir. Köklü bir değişiklik hedeflenmemiştir (Oğuzman, 2011:227).1967 yılında kabul edilen iş kanununun anayasa mahkemesi tarafından usul yönünden bozulmasından sonra kanun üzerinde neredeyse hiçbir değişiklik yapılmadan 1971 yılında 1475 sayılı kanun çıkarılmıştır. Kanun ve ona bağlı yapılan tüzüklerle birlikte modern ve detaylı bir düzenlemeye gidilmiştir (Baradan, 2006: 89). Türkiye Cumhuriyeti tarihinde iş sağlığı ve güvenliği alanında o tarihe kadar çıkarılmış en geniş ve kapsamlı yasa 4857 sayılı yasadır. Yasa 10 Haziran 2003 günü resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunun beşinci bölümü iş sağlığı ve güvenliği adını taşıyor olup 77 ila 89 maddeleri arasındaki 13 maddeyi kapsamaktadır. İlgili maddeler şu şekilde özetlenebilir (TBMM, 2003).

- İşveren iş sağlığı ve güvenliği hususunda her türlü önlemi almak gerekli her araç ve gereci bulundurmakla mükelleftir.
- İşveren işyerinde alınan önlemleri denetlemek ve işçiye risklere karşı iş güvenliği eğitimi vermek mecburiyetindedir. Yapılan eğitim Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmeliklere uygun olmalıdır.
- İşçi iş sağlığı ve güvenliği hususunda her türlü önleme uymak zorundadır.
- İşveren iş kazalarını ve meslek hastalıklarını en geç 2 iş gün içerisinde yazılı şekilde bölge müdürlüklerine bildirmek zorundadır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı meslek hastalıklarının ve iş kazalarının önlenmesi amacıyla tüzükler çıkarır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çıkarılacak tüzüklerde Sağlık Bakanlığı ile koordineli çalışmalıdır.
- Sürekli elli ve fazla sayıda işçi çalıştıran ve altı aydan fazla süren işlerde bir işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurulmak zorundadır. İlgili kurulun görevleri Çalışma ve Sosyal güvenlik bakanlığı tarafından belirlenen tüzüklerle belirlenir.

- Sürekli olarak elli işçi ve fazla sayıda işçi çalıştıran kurumlar işlerin tehlikesine göre bir veya daha fazla işyeri doktoru çalıştırmak zorundadır.
- 16 yaşını doldurmamış bireyler ağır işlerde çalışamaz. Çalışmak için işe uygunluk sağlık raporu almaları gerekmektedir.
- Gebe veya çocuklu kadınların hangi koşullarda hangi işlerde çalışacağıyla ilgili yönerge bakanlık tarafından ilan edilecektir.
- Yazılan tüm maddeler çıraklar ve stajyerleri de kapsamaktadır.

Son olarak 2012 yılına gelindiğinde ülkemizde o yıla kadar yazılmış en kapsamlı iş sağlığı ve güvenliği yasası uygulamaya koyuldu. Söz konusu yasanın amacı işyerlerinde işçi sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak ve işçi ve işverenlerin yetki görev ve sorumluluklarını tanımlamaktır (TBMM, 2012). İlgili yasa ile ülkemizdeki işçi sağlığı ve güvenliği daha kapsamlı şekilde korumaya alınmıştır. Yasanın maddeleri aşağıda özetlenebilir;

- İşveren risklerin önlenmesi ve kazaların engellenmesi için gerekli her türlü eğitimin verilmesi gereken araç ve gerecin bulundurulması güvenlik önlemlerinin alınması konusundaki her şeyden sorumludur.
- İşveren işyerinde alınan tedbirleri denetlemek uygunsuzlukları gidermek ve önlemlere uyulmasını sağlamak, riskleri değerlendirmek ve önlem almakla mükelleftir.
- Gerekli eğitimi olmayan kişilerin uygun olmayan pozisyonlarda çalışmasını engellemek ve çalışan kişilerin işe uygunluğuna göre iş vermek yine işveren sorumluluğundadır.
- İşverenin sorumluluğu, dışarıdan alınan işçi sağlığı ve güvenliği alanındaki hizmetlerden dolayı azalmaz.
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yapılan giderlerin maliyeti işçilere yansıtılamaz.
- İşçilerin alkol ve uyuşturucu madde kullanım yasağı aynen devam etmektedir.
- Risklerden korunma ilkeleri kesin çizgilerle belirlenmiştir. Bu ilkelere göre risk ortadan kaldırılabiliyorsa kaldırılmalı kaldırılmıyorsa analiz edilmeli, risk ile mücadele edilmeli işler kişilere uygun hale getirilmeli teknik yeniliklere uyum sağlanmalıdır.
- Bakanlıkça belirlenen standartlara göre uygun sınıfta yer alan işyerleri, işyeri hekimleri ve

iş sağlığı ve güvenliği uzmanları çalıştırılmalıdır.

- Söz konusu işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları mesleklerinin gerektirdiği ilke ve etiğe göre davranmak durumundadır. İşlerini yapmaları hususunda işveren tarafından kısıtlanamazlar.
- İş sağlığı ve güvenliği uzmanları gerekli standartlara uygun işlerde çalışabilirler.
- İşyerinin tehlike sınıfının belirlenmesi bakanlık tarafından sağlanacaktır. Bu belirlenme sonrası gerekli görülen uzmanların istihdamı işverene aittir.
- İşyerlerinde acil durum planları bulundurulacaktır. Bu planlar işyerinin tehlike sınıfı göz önüne alınarak hazırlanacaktır. Tüm bu planlama ve uygun araç ve gerecin bulundurulmasından da işveren sorumludur.
- Söz konusu maddelere uyulmaması halinde yahut herhangi bir kazada görülen ihmal ya da kusurda yaptırımlar uygulanacak bu yaptırımlar maddi yaptırımlar olabileceği gibi hapis, iş durdurma gibi yaptırımlar da olabilir.
- Kazada ihmali tespit edilen iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin yetki belgeleri askıya alınır.

Tüm bunlar göstermektedir ki 6331 sayılı kanunla birlikte iş güvenliği hakkındaki önlemler ve konu hakkında yaptırımlar arttırılmıştır. Ülkemizdeki bu gelişmeyle birlikte bilinçlenmenin artacağı ve kazaların önüne geçilemeye de azalmasının sağlanması beklentiler arasındadır. Yine bu kanunla birlikte tehlike sınıfları kanunumuza girmiş ve işyerlerinin böyle sınıflandırılmasıyla birlikte gerekli yerlere gerekli uzmanların getirilmesi yasayla güvence altına alınmıştır. Söz konusu yasadan sonra 26 Aralık 2012 tarihinde yayınlanan “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği” adlı tebliğ Ek-1 ile inşaat sektör tehlikeli sınıfta yer almıştır (ÇSGB, 2012).

3. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Faaliyet Gösteren Kurumlar

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği üzerine çalışmalar yürüten birçok kurum bulunmaktadır. Bunlar içerisinde en önemlisi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıdır. Konu ile ilgili olan kurumlar Şekil 1’de gösterilmiştir. Bu bölümde ilgili kurumlara bir bakış atılacaktır.

Şekil 1. Türkiye’de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği için Kurulan Resmi Kurumlar (Alaşar, 2013:26)

3.1. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

Ülkemizde işçi sağlığı ve güvenliğini sağlama görevi, 1945 yılında kurulan Çalışma Bakanlığı bünyesinde faaliyete geçirilen İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğüne verilmiştir (ÇSGB, 1945). Kurumun görevleri aşağıda özetlenmiştir;

İşçi sağlığı ve güvenliği ile alakalı mevzuatın uygulanmasını denetlemek ve yeni mevzuat çalışmaları gerçekleştirmek 7. Ulusal işçi sağlığı ve güvenliği politikaları belirlemek ve bu politikalar çerçevesinde programlar hazırlamak. Aktif denetim sağlamak amacı ile lüzumlu gördüğü konularda önerilerde bulunmak ve sonuçlarını izlemek. Standart geliştirme çalışmaları yapmak. Gerekli kişi yahut kurumları inceleyerek uygunluk belgesi vermek. Makine koruyucusu ve kişisel koruyucu donanım üretimini yapacak şirketlere yetki vermek ilgili kuruluşların üretim esaslarına dair çerçeveyi belirlemek. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili incelemeler yapmak önleyici faaliyette bulunmak gerekli programları uygulamaya sokmak. Çalışma konuları üzerine ilgili doküman ve yayım çalışmaları yapmak.

3.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü (İŞGÜM)

1968 yılında Çalışma şartlarını ve Çevreyi İyileştirme Programı (PIACT) çerçevesinde; Türk Hükümeti, Özel Fon İdaresi (UNDP-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) ve ILO temsilcileri arasında imzalanan bir anlaşmayla İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü (İŞGÜM) kurulmuştur. Kurum İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü çatısı altında çalışmalarına devam etmektedir.

İŞGÜM ülkemizin sosyal ve mali yapısına göre iş mevzuatını, işçi sağlığını ve güvenliğiyle alakalı mevzularda uyulması gereken standartları belirlenmesi amacıyla araştırma ve incelemeler yapmak, çalışma ortamının koşullarıyla ilgili üretim teknolojisindeki yeniliklere uyum sağlamak

2023, 2 (1)

amacıyla yinelemeler yapmak, konu ile ilgili mesleki teknik eğitim gereksinimlerini belirleyerek programların düzenlenmesini sağlayacak önerilerde bulunmakla görevlendirilmiştir. Kurum hedeflerine ulaşmak için çalışan, işveren ve resmî kurumlar ile işbirliği içerisinde işyerlerinde; araştırma değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirir. İşçi sağlığı ve güvenliğini sağlamak ve geliştirmek amacıyla incelemelerde bulunur. İş ortamının insan yeteneklerine uygun duruma getirilmek amacıyla gerekli çalışmalar yapar, gerekli gördüğü durumlarda danışmanlık ve eğitim gibi hizmetlerde bulunur (ÇSGB, 2022).

3.3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Merkezi

ÇASGEM ülkemizde açılan ilk çalışma enstitüsüdür. Uluslararası Çalışma Örgütü ile devlet arasındaki 13 sayılı Ek Anlaşmayla 1955 yılında kurulmuştur. 1960 yılında bakanlığa bağlanmasının ardından 1985 yılında adı değiştirilmiş ve kendine ait bir bütçeye sahip olmuştur. 2003 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi adını almıştır. Bu değişiklik ile beraber bütçesi de arttırılmıştır. Kurumun eğitimleri, çalışma hayatındaki problemlerin çözümü, işçi sağlık ve güvenliğinin sağlanması, üretkenliğin artırılması, sosyal güvenliğin sağlanması gibi konularda yapılmaktadır (ÇASGEM, 2022). Eğitimler işyeri talebi üzerine yapılmaktadır. Eğitimler bakanlığa bağlı kurumların alanında uzman çalışanları ve üniversitelerin alakalı bölümlerindeki öğretim görevlileri tarafından verilmektedir. Katılımcılara sertifika verilmektedir.

3.4. İş Teftiş Kurulu

Türkiye’de 1963 yılına kadar, kalifiye eleman eksikliğinden dolayı işçi sağlığı ve iş güvenliği teftişleri iş müfettişleri tarafından yapılmıştır. 1963 yılında 174 sayılı yasanın çıkmasıyla birlikte; İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü’ne bağlı iş güvenliği müfettişleri görev almaya başlamıştır. 1979 yılında İş Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın kurulmasıyla birlikte iş teftişinin bağımsız merkezi bir otorite tarafından yapılması sağlanmıştır (ÇSGB, 2022). Kurulun çalışma yetkileri şu şekilde ifade edilebilir;

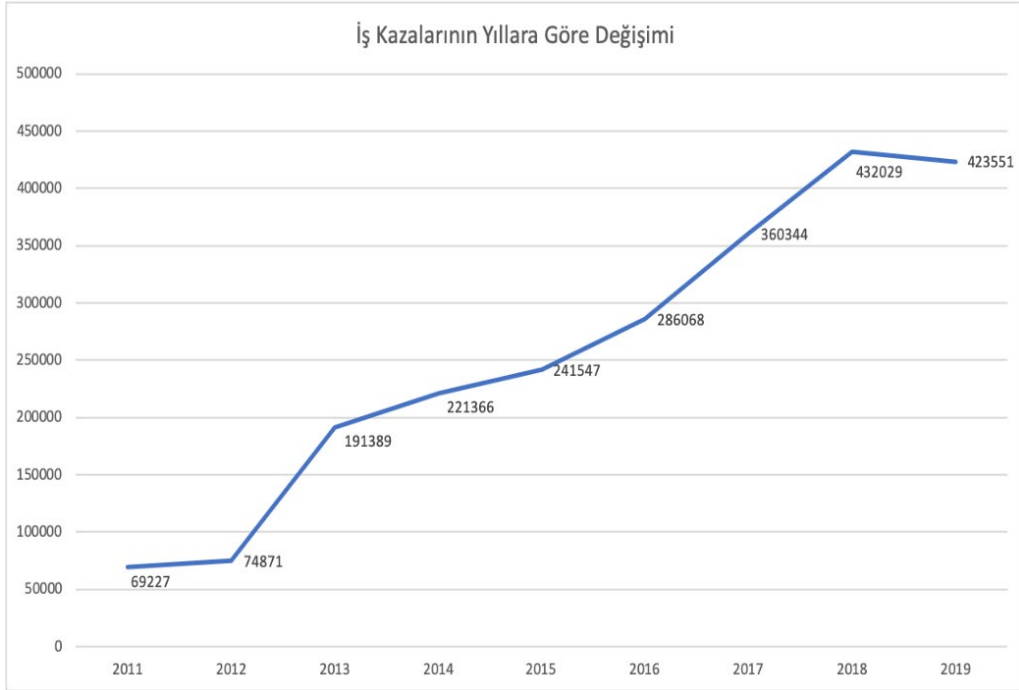
- İş hayatıyla alakalı mevzuatın uygulanmasını denetlemek.
- İş teftişiyle alakalı mevzuat faaliyeti gerçekleştirmek, mevzuatlardaki gelişmeleri sağlamak, mevzuatta bulunan eksikleri gidermek.
- İş teftişiyle alakalı gerekli yayınları ve dokümantasyonu sağlamak, istatistikleri tutmak ve

yayınlamak.

- Mevzuatta belirlenen ve bakanlık tarafından verilen diğer işleri gerçekleştirmek.

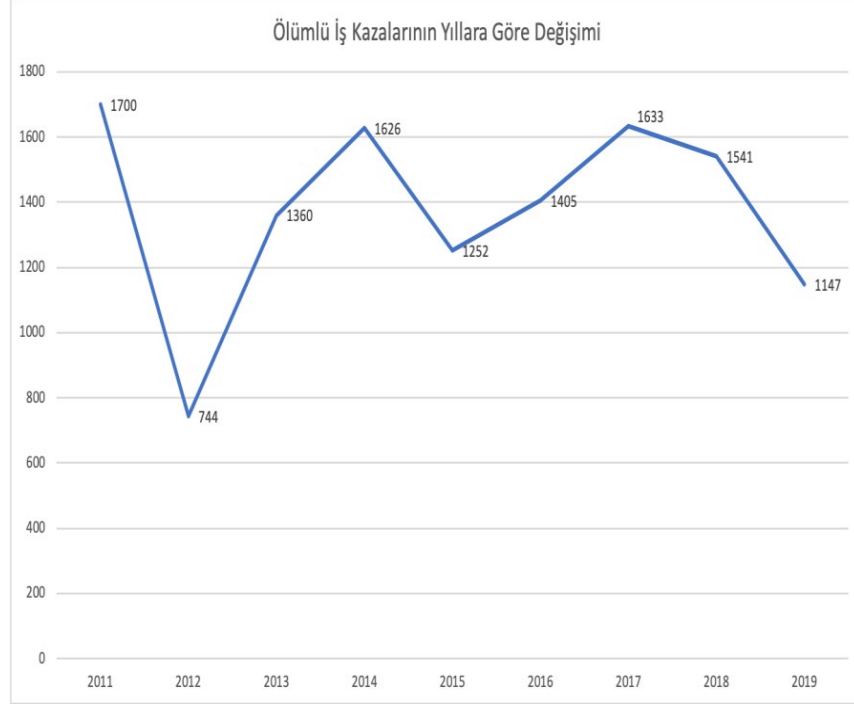
4. Türkiye’de İş Kazaları İstatistikleri

Ülkemizde önlenmeye çalışsa da her yıl binlerce iş kazası yaşanmaya devam etmektedir. Bu kazalar istatistiksel olarak paylaşılmaktadır. Bu bölümde kazaların istatistikleri incelenecek ve yorumlanacaktır.

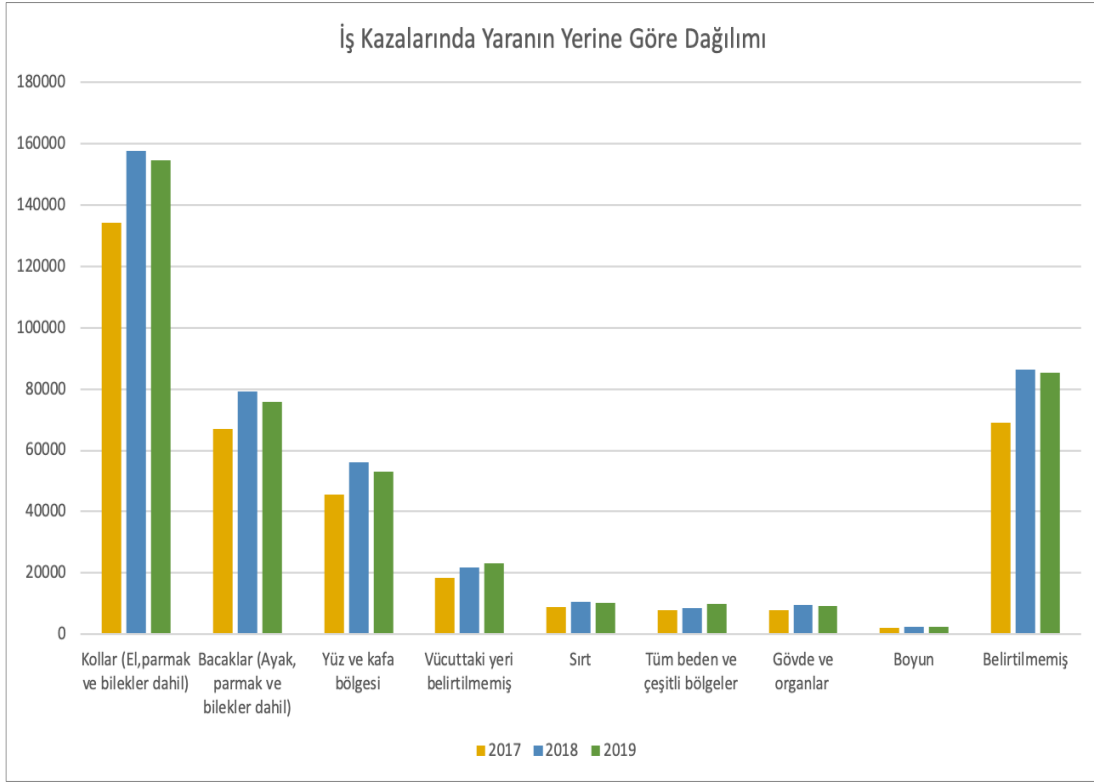
Şekil 2. İş Kazalarının Yıllara Göre Değişimi (Karma, 2022)

Şekil 2’de Türkiye’de 2011 ila 2019 yılları arasında yaşanmış iş kazalarının sayısını göstermektedir. Grafikte görülebileceği üzere yıllara göre kaza oranında bir artış olmaktadır. Bu artış oranı en fazla 2012 ile 2013 yılları arasında görülmüştür. Bu artışın 2012 yılında çıkarılan İş Sağlığı ve Güvenliği kanunuyla paralel olması dikkat çekicidir. Söz konusu kanundan önce 74 bin dolaylarında olan kaza sayısının kanunun yürürlüğe girdiği yıldan sonra 191 bin dolaylarına çıkması ve %250’den fazla artmasının sebebi işçi davranışlarında oluşan bir anomali olabileceği gibi, kanun öncesinde iş kazalarının üstünün örtülmesi de olabilir. Yine grafikten de görülebileceği üzere en çok kaza 432.029 kaza sayısı ile 2018 yılında gerçekleşmiştir. 2018 yılına kadar yükselen bir grafik izlense de kaza sayılarında 2019 yılına gelindiğinde %2 dolaylarında bir azalma görülmüştür.

Şekil 3. Ölümlü İş Kazalarının Yıllara Göre Değişimi (Karma, 2022)

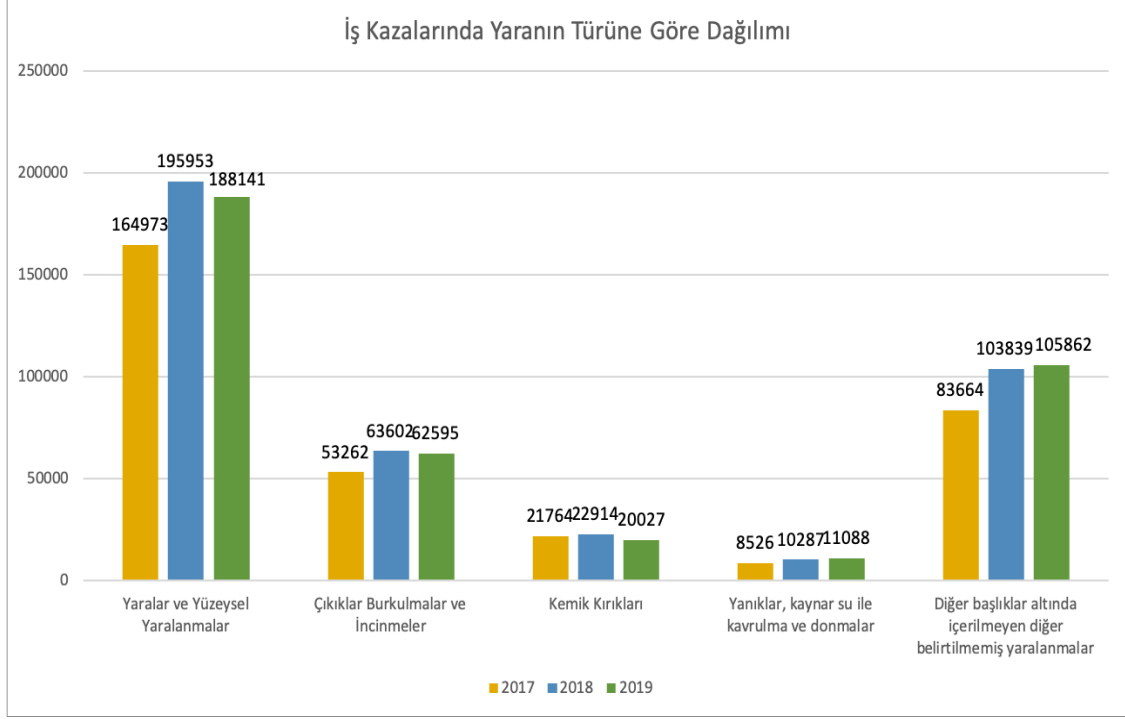
Şekil 3’de Türkiye’de 2011 ile 2019 yılları arasında yaşanan ölümlü iş kazalarının sayısını göstermektedir. Grafiğe bakıldığında en fazla ölümlü iş kazasının 2011 yılında yaşandığı görülmüştür. Şekil 2 ile kıyaslandığında kaza sayısının ölümlü iş kazasına oranı bakımından 2011 yılı %2,5 ile oranın en yüksek olduğu yıldır. En az can kaybı 2012 yılında gerçekleşmiştir. Grafik net olarak bir yıllara göre artış ya da azalış verisi vermemesine rağmen 2017 yılında ölümlü kazaların azalma eğiliminde olduğu söylenebilir. Grafiğe bakıldığında vefat sayısındaki en büyük artış 2012 yılı ile 2013 yılı arasında olmuş ve %82’lik bir artış göstererek sayı 744’ten 1360’a çıkmıştır.

Şekil 4. İş Kazalarında Yaranın Yerine Göre Dağılımı (Karma, 2022)

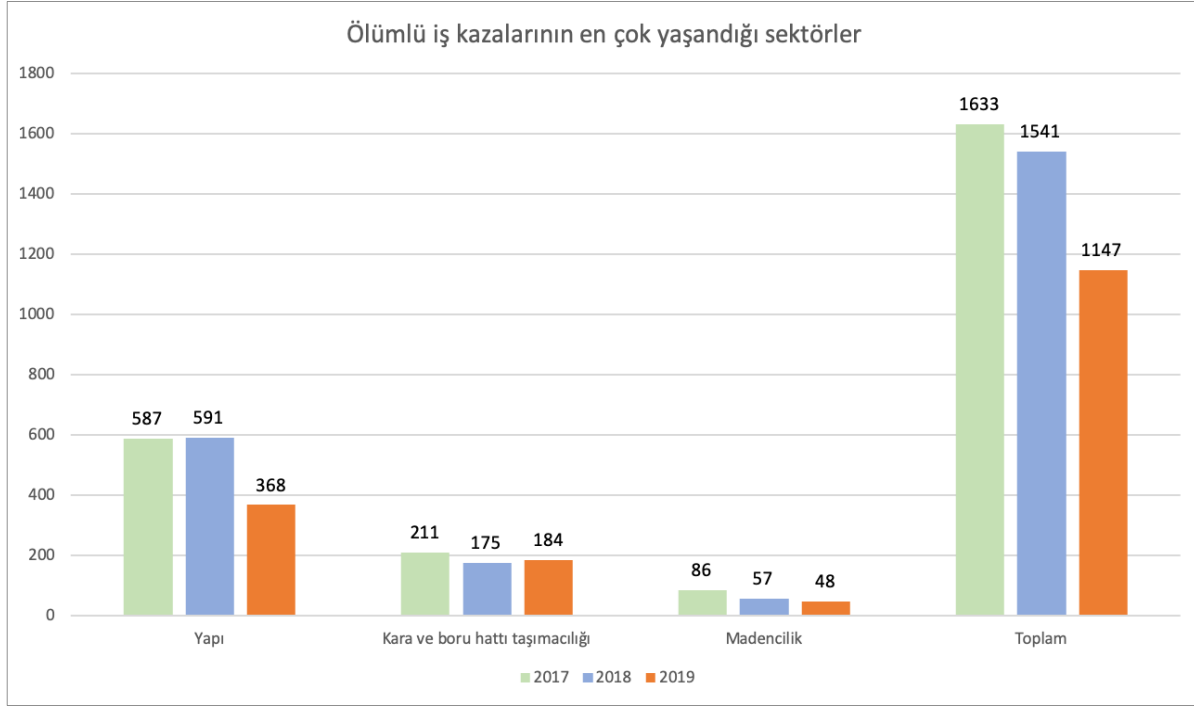
Şekil 4’de Türkiye’de 2017 ila 2019 yılları arasında iş kazalarındaki yaraların yerlerinin dağılımını göstermektedir. İlgili grafik incelendiğinde görülmektedir ki en çok yara alan uzuvlar kollar olmaktadır. Sonrasında ise ayaklar ve bacaklar gelmektedir bunların çoğunlukla ölümlü yaralanmalar olmayacağı varsayılabilir. Ölümcül olduğu düşünülen gövde, organ, tüm beden ya da boyun gibi yaralanmalar listenin en sonunda yer almaktadır ve her birinin ayrı ayrı sayıları 20 binden azdır. Yine grafikten anlaşılacağı üzere en çok yaralanma olayı bu yıllar arasında 2018 yılında gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE’DE İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ GÜVENLİĞİNİN YERİ VE OECD ÜLKELERİ İLE KİYASLANMASI

Şekil 5. İş Kazalarında Yaranın Türüne Göre Dağılımı (Karma, 2022)

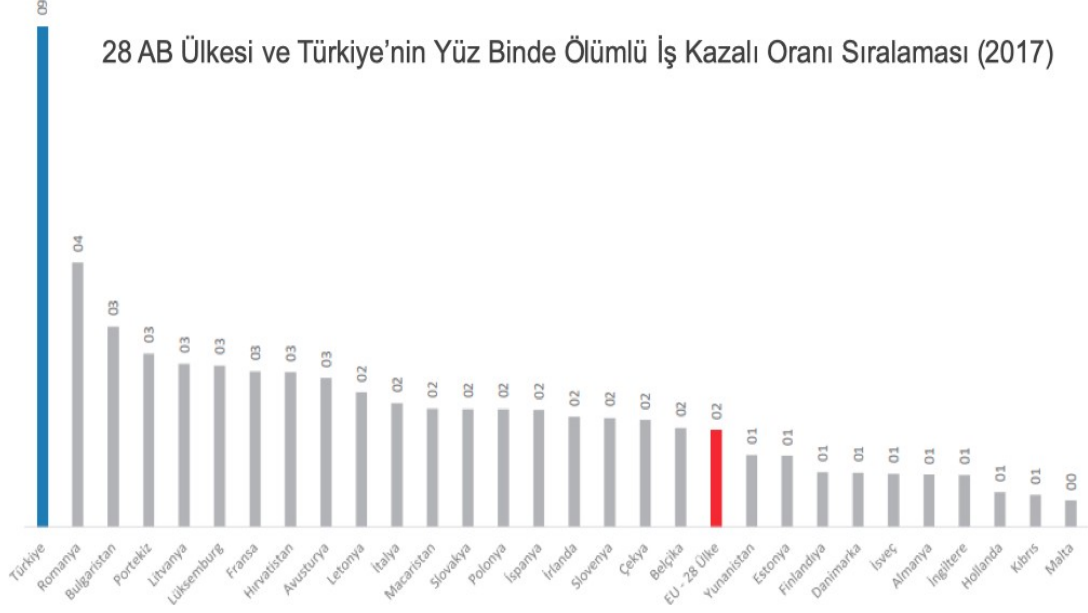
Şekil 5’de Türkiye’de 2017 ila 2019 yılları arasında iş kazalarındaki yaraların türlerine göre dağılımını göstermektedir. Grafik incelendiğinde görülmektedir ki en çok yaralanma türü yüzeysel yaralanmadır. Sonrasında gelen çıkık ve burkulmalardır. En az yara türü yanma veya donmadır. Kemik kırıkları sayısı toplam kaza sayısına oranlandığında %17 dolaylarında gerçekleşmiştir. Kazaların büyük bir kısmının sebeplerinin belirtilmeyen ve diğer başlığı altında incelenen kazalar olduğu da görülmektedir.

Şekil 6. Ölümlü İş Kazalarının En Çok Yaşandığı Sektörler (Karma, 2022)

Şekil 6’da Türkiye’de ölümlü iş kazalarının 2017 ile 2019 yılları arasında en çok yaşandığı sektörleri göstermektedir. Grafiğe bakıldığında görülebileceği üzere en fazla ölümlü iş kazası yıl ayırt etmeksizin yapı sektöründe yaşanmıştır. Bunun sebeplerine giriş bölümünde bahsedilmiştir. Tekrar üstünden geçmek gerekirse inşaat sektörünün ölümlü kazalarda başı çekmesinin sebepleri şu şekilde sıralanabilir (Ceylan, 2014:2; Baradan, 2006; Liao & Perng, 2008);

- Kendine özgü çalışma şartlarına sahip olması.
- Sektörün dinamik yapısı gereği çalışanların projelere bağlı olarak sürekli yer değiştirmesi.
- Bir inşaat projesinde aynı anda birçok işçi grubunun çalışması.
- İnşaat firmalarının çoğunlukla kurumsallıktan uzak küçük işletmeler olması.

Şekil 7. 28 AB Ülkesi ve Türkiye'nin Yüz Binde Ölümlü İş Kazaları Oranı Sıralaması (Karma, 2022)

Şekil 7 incelendiğinde görülmektedir ki Türkiye’de Avrupa Birliği ülkelerinin ortalamasından 4.5 kat fazla ölümlü iş kazası meydana gelmektedir. Ülkemize en yakın kaza oranına sahip ülke olan Romanya’dan dahi 2.25 kat fazla ölümlü kaza yaşanmaktadır. Bu yayında incelenecek olan Almanya’dan ise 9 kat fazla ölümlü kaza yaşanmıştır.

5. Almanya’da İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde OECD ülkelerinden Almanya referans alınarak konunun tarihsel gelişimi, yasalaşma süreçleri konuyla alakalı çalışan kurumlar ve ülkenin iş sağlığı ve güvenliği alanındaki istatistikleri incelenecektir.

Almanya’da iş sağlığı ve güvenliğinin temelleri incelenirken konunun temeli olan İngiltere’nin Fabrikalar Yasası’nı incelemek gerekmektedir. Konu üzerine yapılmış ilk çalışma İngiltere’de yapılmış ve kanunlaştırılmıştır. İlgili yasayı referans alarak Kuzey Avrupa’da yasalaşma süreçleri gelişmiş ve işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında ilk yasalar böylelikle ortaya çıkmıştır. İlgili yasaların gelişiminde Sanayi Devrimi temel etken olmuştur, Sanayi Devrimi akabinde oluşan uzun çalışma süreleri ve çocuk işçilerin oluşturduğu sosyal sorunlarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir. 133 yılında yürürlüğe giren “Fabrikalar Yasası” ile birlikte çalışma şartlarında yapılan iyileştirmeler aşağıdaki gibi özetlenebilir (Çiçek & Öçal, 2016: 115).

- 9 yaşından küçük çocukların çalışması yasaklanmıştır.

- 9 ila 18 yaş arasındaki gençlerin geceleri ve günde 12 saatten fazla çalışmaları yasaklanmıştır.
- Fabrikaların denetlenmesi için müfettişlerin çalışmaları kanunlarla düzenlenmiştir.

İlgili yasadan sonra 1842 yılında yapılan düzenlemeler ile 10 yaşına kadar olan çocukların ve kadın işçilerin madenlerde çalıştırılması yasaklanmıştır. Sonrasında 1844 yılında çıkarılan yasa ile fabrikalarda hekim çalıştırmak zorunlu hale gelmiş ve tehlikeli şartlarda çalışan işçilerin sağlık muayeneleri bu hekime bağlanmıştır. 1847 yılında yürürlüğe giren “On Saat Yasası” ile birlikte çalışma saatlerinde bir düzenlemeye gidilmiştir. İngiltere’de yapılan bu düzenlemeler silsilesi Avrupa’daki diğer ülkelere örnek teşkil etmiştir ve 1849 yılında Almanya’da işçi sağlığı ve iş güvenliğiyle alakalı yasalar kanunlaşmıştır (Çiçek & Öçal, 2016:115-116).

Yıl	Yapılan Düzenlemeler
1839	İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Çıkarılması
1845	Tehlikeli İşlerle İlgili Katalogun Yayınlanması
1865	Maden Kanununun Çıkarılması
1869	Kuzey Almanya Sanayi Derneğinin Kurulması
1885	Tazminat Ödeme Zorunluluğunun Getirilmesi
1938	Çocuk İşçiler Ve Gençlerin Çalışma Sürelerinin Düzenlenmesi
1939	Genç İşçilerin Fabrikalarda Çalıştırılmasının Düzenlenmesi
1953	İş Sağlığı Ve Güvenliği Kongresinin Yapılması
1973	İşyeri Hekimliği ve Teknik Elemanlarının Niteliğinin Belirlenmesi

Şekil 8. Almanya’da İş Güvenliğine Dair Kanunlar (Çoban & Kartal, 2016: 213)

Şekil 8’de görüldüğü üzere Almanya’da iş sağlığı ve güvenliği yasalarının temelleri çoğunlukla 1900 yılı öncesinde yapılmıştır. İlgili düzenlemeler ve kuruluşlar ile birlikte işçi hakları gelişmiş, çalışma şartları açısından önemli atılımlar gerçekleşmiştir. Düzenlemeler özellikle çocuk işçiler için sağlanmış ve iş kanunu temelleri birinci bölümde de bahsedildiği gibi bu konularda atılmıştır. 1845 yılına gelindiğinde “Tehlikeli İşlerle İlgili Katalogun” yayınlanması ile birlikte hangi iş kollarının tehlikeli ve kazaya açık olduğu belirlenmiş ve konu üzerine önlemler alınması amaçlanmıştır. 1865 yılında tehlikeye en açık sektörlerden biri olan maden sektörü üzerine “Maden Kanunu” çıkarılmıştır. 1969 yılına gelindiğinde fabrikalarda iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesini sağlayan “Kuzey Almanya Sanayi Derneği” kurulmuştur (Çoban & Kartal, 2016: 213). 1938 yılında çıkarılan kanunla birlikte çocuk işçilerin çalışma süreleri üzerinde yeni bir düzenleme yapılmıştır. Yine 1939 yılında genç işçiler için çalışma süreleri

düzenlenmiş ve fabrikalarda çalışma şartlarına dair kanunlar çıkarılmıştır. 1953 yılına gelindiğinde kongre yapılmış ve konu üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1973 yılında işyeri hekimlerinin ve teknik elemanların belirlenmesine dair kanun çıkarılmıştır. Alman işçi sağlığı ve iş güvenliği sisteminin temelleri bu yasalarla atılmış ve geliştirilmiştir. Günümüzde bakıldığında Almanya işçi sağlığına önem veren ve bu konuda katı tutumlar izleyen ülkeler arasındadır.

5.1. Almanya’da İşçi Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Faaliyet Gösteren Kurumlar

Almanya’da işçi sağlığı ve iş güvenliği sisteminin nasıl işlediği görülmektedir. Sistemdeki aktörler; Devlet, İşçiler, İşletmeler ve Meslek Sandıklarıdır. Meslek sandıklarının görevi önleyici faaliyetler kaza sonrası alınacak olan tazminat ve yine kaza sonrası rehabilitasyonla ilgilenmektedir (Ovacıllı & Pekiner, 2014: 38). Bu sistemde devlet ile meslek sandıkları birlikte çalışmaktadır. Teftiş işi sadece devlete ait değildir, devletin koyduğu kanunları denetlemek işi hem devlet hem de meslek sandıkları tarafından ortak yürütülmektedir. 2008 yılında Almanya işçi sağlığı ve iş güvenliği sistemi yasalarda yapılan değişikliklerle birlikte Almanya işçi sağlığı ve güvenliği sistemi aşağıdaki üç unsur üzerine yerleştirilmiştir. Bu üç unsur şunlardır (Ovacıllı & Pekiner, 2014: 38);

- Alman Hükümeti
- Eyalet Temsilcileri
- Özel ve Kamu Yasa Kaza Sigortaları Enstitüleri

Bu üç unsur üzerine konumlandırılan sistem işleyişini kurullar ve kurumlarla gerçekleştirmektedir. Bu kurumlar içerisinde enstitüler bulunmaktadır. Enstitüler arasında Türkiye’deki İSGÜM’e en çok benzeyen enstitü İFA (İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü)’dir. İFA’nın amacı işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda partnerlere destek sağlamaktır. Bu destek bilimsel ve teknik olabilir. Bu amaçla enstitü şu konularda çalışmaktadır (Ovacıllı & Pekiner, 2014: 39);

- ARGE çalışmaları gerçekleştirmekte
- Yasa yapımına katılım göstermekte
- Teknik bilgi üretimi ile uzmanlık çalışmaları yürütmekte
- Malzeme testleri gerçekleştirmekte. Ürünlere uygunluk sertifikası vermekte.
- İşyerlerinde ölçümler gerçekleştirmekte ve tavsiyelerde bulunmaktadır.

5.2. Almanya’da İş Sağlığı ve Güvenliği İstatistikleri

Türkiye’de olduğu gibi Almanya’da da kaza önüne geçilemez bir gerçekliktir. Her ne kadar önlenmek için eğitimler verilse de bu alanda denetimler yapılırsa da insan doğası gereği kaza kaçınılmazdır. Bu bölümde Almanya’nın kaza istatistiklerinden genel hatları ile bahsedilecek ve durum üzerine değerlendirmeler yapılacaktır. Genel olarak söz etmek gerekirse 1990’lı yıllarda ölümlü kaza oranları yüz binde 3.6 iken 2010 yılına gelindiğinde bu oran yüz binde 1.2’lere kadar düşmüştür, yıllar içerisinde kaza istatistiklerinde dalgalanmalar görünse de genel görünüm kaza oranlarının düştüğü yönündedir (Ovacılı & Pekiner, 2014: 42).

Eurostat (2020) Avrupa Birliğinde Kazaların Sektörlere Göre Dağılımı araştırma verilerine bakıldığında görülmektedir ki, Avrupa Birliği’nde bildirilen kazaların %4,5 kadarı inşaat sektöründe yaşanmaktadır. Bu oran inşaat sektörünün tehlikesini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Sektörün kazaya eğilim sebepleri giriş bölümünde bahsedilmiştir. İnşaat sektörünün yalnızca ülkemizde değil dünyanın genelinde kaza eğilimi bakımından önde gelen sektörlerden olması sektörün yapısına uygun önlemler alınması gerektiğini göstermektedir. Yine şekil incelendiğinde en az kazanın profesyonel adı altında verilen eğitilmiş kişilerin başına gelmesi göstermektedir ki eğitim ile kaza ters orantılıdır. Yine aynı kurumun Avrupa Birliğine Üye Ülkelerin İş Kazaların Sektörlere Göre Dağılımı araştırmasına bakıldığında, görülmektedir Avrupa Birliği ortalama kaza oranı %2.5 civarında iken bildirilen kazaların %5’e yakını inşaat sektöründe yaşanmaktadır. İnşaat sektörünün ardından gelen balıkçılık, çiftçilik ve orman işçiliği gibi kaza oranı yüksek sektörlerin sebebi genel itibarıyla bu sektörlerde çalışan nüfusu fazla olan Finlandiya İsviçre gibi ülkelerdir. Almanya tüm sektörlerde Avrupa Birliği ortalamasının altında kaza yaşamıştır. Kaza oranları bakımından yine en fazla kaza oranı inşaat sektöründe ardından ise endüstri sektöründe yaşanmaktadır. Almanya’da inşaat sektöründe kaza oranı yaklaşık %2.5 iken endüstri sektöründe yine yaklaşık olarak %2 dolaylarında seyrettiği görülmektedir. Buna sebep olarak ise gelişmiş kurum kültürünün oturması ve yasaların oluşturduğu caydırıcılık gösterilebilir.

6. Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde İş Sağlığı ve Güvenliği’ne yönelik yapılan çeşitli çalışmalar değerlendirilmiştir. Yapılan literatür çalışması kapsamında gerek Türkiye’ye yönelik gerekse diğer Avrupa ve OECD ülkelerine yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Forteza vd. (2016); şantiyede meydana gelebilecek riskleri değendirmek amacı ile yeni bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntemde her şantiye kendi içinde bireysel kurallara ve doğaya sahip olduğundan, riskler bakımından da aynı değildir hipotezini ortaya atıp yeni bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntemde tüm inşaat projelerinde çeşitli pozisyonlarda görev alan çalışanların ölüm ve yara alma risklerini hesaplamayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda 347 risk azaltma önerisinde bulunulmuş ve 63 tane risk unsuru belirlenmiştir.

Gündüz ve Laitinen (2018); inşaat projeleri küçük ve orta ölçekli kurumların yoğun olarak çalışabildiği bir alan olduğundan ve bu ölçekteki işletmelerin risk değerlendirme sürecine hakim olamadıklarından ayrıca kalifiye elemana erişimde yetersiz kaldıklarından, bu işletmelerde risklerin fazla olduğu düşüncesi üzerine yapılan çalışma sonucunda yeni bir yöntem geliştirmiştir. Bu çalışmanın sonucunda yeni bir risk değerlendirme yöntemi ortaya atılmıştır. Söz konusu yöntem küçük ve orta ölçekli işletmelere gelişim stratejileri sunmaktadır.

Gökçe (2020); iş güvenliğinde kanunlar, tüzükler ve kurumlar kadar önemli olan insan faktörünün önemini araştırmıştır. Çalışmaya göre, tehlikeli sınıfta görülen marangozluk sektöründe çalışan bireylerin iş güvenliği kültürü seviyeleri tespit edilmiştir. Çalışmaya göre örneklem grubun seviyesi düşük bulunmuştur ve bunu arttırmaya yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Çavuş ve Taçgın (2016); iş kazalarına bağlı olarak ölüm yara alma ve meslek hastalıklarında artış olduğu görülmüştür. İnşaat sektörü kazaların sayısal olarak yüksek olduğu bir sektördür ve çalışmada kaza tipleri ve sayıları kendi içerisinde sınıflandırılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre iş güvenliği önlemleri alınırken risk planlaması yapılması önerisinde bulunulmuştur.

Bilim ve Çelik (2018); çalışmasında Türkiye’de inşaat sektöründe yaşanan kaza sayısının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında 2012 ve 2016 yılları arasında yaşanan iş kazalarındaki inşaat sektörünün oranı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda inşaat sektöründe çalışanların %68’i küçük ve orta ölçekli iş yerlerinde çalıştığı gözlemlenmiştir, ve kültürün oluşmadığı çıkarımı yapılmıştır.

Avcı ve Selçuk (2020); çalışmasında inşaat sektörlerinin İstanbul, Van Malatya illeri için iş sağlığı ve güvenliği araştırılmak istenmiştir. Çalışmada konuya ilgili yapılan yasal önlemlerin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut bu durumun iyileştirilmesi açısından ülke genelinde faal gösteren inşaat firmalarının iş sağlığı ve güvenliğine yönelik değişimlerin, sektörel

anlamda faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Usmen ve Baradan (2011); ABD ülkesine ait 20 yıl boyunca sektörel bazda yaşanan iş kazaları, meslek hastaları ve buna bağlı olarak meydana gelen ölümlere ait istatistikler verilmiştir. Çalışmada 1970 yılında yürürlüğe giren Federal İSG Yasası'nın söz konusu kazalara ilişkin olumlu sonuçları değerlendirilmiştir. Sonuç olarak söz konusu bu faktörlerin İSG üzerinde pozitif etkisi olduğu ve başarının sürdürülebilir hale gelebilmesi için iş birliğinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan incelemeler ile görülmektedir ki Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği yıllara göre gelişmekte olan bir konudur. Gerek yasalar gerek konu üzerine çalışmalar yapan kurumlar ile birlikte ülkemizin iş sağlığı ve güvenliği alanında katettiği yol yadsınamaz. Ülkemizde henüz bağımsızlık savaşı sürerken dahi, işçi sağlığı önemli bir mesele olarak görülmüş ve üzerinde çalışmalar yapılmış ve gerekli tedbirlerin alınması sağlanmıştır. Kıyas yapılan ülke olan Almanya'da ise konu üzerine çalışmaların Sanayi Devrimi'nin ardından tüm Avrupa ile birlikte başladığı görülmektedir. Almanya ve Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği alanında yaptığı çalışmaların temelinde genç ve çocuk işçilerin olması ülkelerin bakış açısının ortak bir zeminde buluştuğunu göstermektedir. İki ülkenin temel olarak çalışma prensipleri benzerdir. İki ülkede de devlet yasa koyucu ve denetleyici görevini üstlenmiş ve bu konu üzerine denetlemeler yapabilmek için uzmanlar yetiştirmiştir. İki ülkede de işçi sendikaları, sandıkları vs. kurumlar ile işçilerin haklarının korunması için oluşturulmuş işçi örgütleri vardır. İki ülkede de işçi güvenliğinde oluşan bir aksamada ülkelerin ortak reaksiyonu işveren aleyhinde bir tutum izlemek ve işçi haklarını gözetmektir. Tarihsel süreçleri benzer olan ve kurum çalışmaları da birbirine yakın olan iki ülkenin ölümlü kazalarda bu kadar ayrışması ve Türkiye'nin neredeyse 9 kat fazla ölümlü kazaya sahip olan bir ülke olmasının ise temelde yatan bazı nedenleri vardır. Öncelikli temel fark kurum kültürü denilen olgunun Türkiye'de yeni yeni oluşmaya başlamış bir kavram olmasıdır. Kurumsallaşma açısından bakıldığında ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olmasına rağmen doğru yolda olduğu söylenilebilir. Diğer bir konu ise ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği konusunda denetimleri gerçekleştirmekle görevli kurum olan İş Sağlığı ve Güvenliği Müdürlüğü'nün yetkilerinin azlığıdır. Baradan (2019) çalışmasında belirttiği gibi kurumun yetkilerinin kesinlikle artırılması gerekmektedir.

Taçgın (2016), Bilim ve Çelik (2018), Avcı ve Selçuk (2020) ve Usmen ve Baradan (2011) çalışmaları ile paralellik taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için ülke bazında uzman yetiştirmenin, söz konusu bu uzmanlaşmanın ve işçi hakları korunumunun çeşitli politikalarla korunması amaçlanmıştır.

Özellikle inşaat sektöründe yapılacak denetimlerin sayısının artırılması ve bu denetimle verilen ciddi cezaların kamuoyuna duyurulması caydırıcılık anlamında çok etkili olacaktır. Çünkü inşaat sektörü ülkemizde içine girilmesi en kolay sektörlerden birisidir. Bu kolaylık; işi, ehlinden ziyade maddi kaynağa sahip olanın yüklenmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda kurumsallaşamayan firma ve yetersiz denetim kazaları beraberinde getirir. Son yıllarda yerel firmalarımızın dış pazardan aldığı pay artmıştır ve bu büyüme kurumsallaşmayı da zorunlu hale getirmiştir. Bir diğer önemli kaza sebebi ise eğitim yetersizliğidir. Yerel firmalar iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini bir külfet olarak görmektedir ve maliyetten kaçmak için ellerinden geleni yapmaktadır. Fakat gerekli eğitimlerin verilmesi sağlanarak işverenlere iş sağlığı ve güvenliğinin orta ve uzun vadede maddi zarardan kendisini kurtardığı gösterilmelidir. Sonuç olarak inşaat sektörü, her koşulda riskleri beraberinde getiren bir sektör olmuştur ve olmaya devam edecektir. Sektörün çalışma koşulları ile birlikte oluşan kaza riskleri; eğitimlerin artırılması, kurumların yetkilerinin yükseltilmesi, caydırıcı cezaların konulması ve denetimlerin artırılması gibi yaptırımlar ile azaltılabilir.

Kaynakça

- Alaşar, Y. (2013). *Türkiye'deki İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin ABD ile Kıyaslanması Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Temmuz 18, 2022 tarihinde alındı
- Avcı, M., & Selçuk, E. (2020). Türkiye'de İnşaat Projelerinde Çalışanların İşçi Sağlığı ve Güvenliği Hakkındaki Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(1), 139-158.
- Baradan, S. (2006). Türkiye İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliğinin Yeri ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 8(1), 88-100.
- Baradan, S. (2006). Türkiye İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliğinin Yeri ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 88.
- Bilim, A., & Çelik, O. N. (2018). Türkiye'deki İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Genel Değerlendirmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 7(2), 725-731.

- Ceylan, H. (2014, Ocak). Türkiye’de İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Analizi. *International Journal of Engineering Research and Development*, 6(1), 1-6.
- ÇASGEM. (2022, Haziran 6). *Tarihçe*. Haziran 2022, 2022 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Merkezi: <https://www.casgem.gov.tr/tr/tarihce> adresinden alındı
- Çavuş, A., & Taçgın, E. (2016). Türkiye'de İnşaat Sektöründeki İş Kazalarının Sınıflandırılarak Nedenlerinin İncelenmesi. *Academic Platform - Journal of Engineering and Science*, 4(2), 13-24.
- Çiçek, Ö., & Öçal, M. (2016). Dünyada ve Türkiye'de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 106-129. Haziran 8 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/263389>, 2022 tarihinde Dünyada ve Türkiye'de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. adresinden alındı
- Çoban, O., & Kartal, M. (2016, Kasım). İktisadi Gelişmişlik- İş Sağlığı/ Güvenliği ve Ölümlü İş Kazaları Arasındaki İlişkinin Tespit Edilmesi: Seçilmiş Ülke Örnekleri. *ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 201-227.
- ÇSGB. (1945). *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı: <https://www.cs.gb.gov.tr/isgum/contents/baskanlik/tarihce/> adresinden alındı
- ÇSGB. (2012, Aralık 26). *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*. Haziran 3, 2022 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121226-11.htm> adresinden alındı
- ÇSGB. (2022, Haziran 4). *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*. <https://www.cs.gb.gov.tr/isgum/> adresinden alındı
- ÇSGB. (2022, Haziran 4). *ÇSGB*. Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı: <https://www.cs.gb.gov.tr/rtb/contents/baskanlik/tarihce/#:~:text=81%20say%C4%B1%C4%B1%20ILO%20S%C3%B6zle%C5%9Fmesinin%20,%C4%B0%C5%9F%20Tefti%C5%9F%20Kurulu%20Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%E2%80%9D%20kurulmu%C5%9Ftur> adresinden alındı
- Eurostat. (2020). *Self-reported accidents at work - key statistics*. Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Self-reported_accidents_at_work_-_key_statistics#Most_affected_sectors_of_activity_and_occupations adresinden alındı
- Forteza, F. J., Sesé, A., & Carretero-Gómez, J. M. (2016). CONSRAT. Construction Sites Risk Assessment Tool. *Safety Science*(89), 338-354.
- Gökçe, A. (2020). İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İş Güvenliği Kültürünün Önemi Üzerine Bir Grup Odak Çalışması. *Ergonomi*, 3(2), 82-95.
- Gündüz, M., & Laitinen, H. (2018). Construction Safety Risk Assessment With Introduced Control Levels. *Journal of Civil Engineering and Management*, 24(1), 11-18.
- Karma. (2022, Haziran 3). *Karma İş Sağlığı ve Güvenliği*. Türkiye'de İş Kazaları İstatistikleri:

- <https://www.karmaisg.com/blog/turkiyede-is-kazalari-istatistikleri#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%20%C4%B0%C5%9F%20Kazas%C4%B1%20%C4%B0statistikleri,fazla%20i%C5%9F%20kazas%C4%B1n%C4%B1n%20ya%C5%9Fand%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20s%C3%B6ylenebilir. adresinden alındı>
- Liao, C.-W., & Perng, Y.-H. (2008). Data Mining for Occupational Injuries in the Taiwan Construction Industry. *Safety Science*, 46(7), 1091-1102.
- Mitchel, P. (1999). *The Impact of Globalisation on Health and Safety at Work*. İsveç: World Health Organisation and International Labour Organisation. Mayıs 31, 2022 tarihinde <https://www.wsws.org/en/articles/1999/07/who-j23.html> adresinden alındı
- Oğuzman, K. (2011). 931 Sayılı Yeni İş Kanununun Özellikleri. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 33(3-4), 215-227. Haziran 01, 2022 tarihinde Dergipark: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96250> adresinden alındı
- Ovacıllı, S., & Pekiner, T. (2014). *Avrupa Birliği'nde İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. CSGB. adresinden alındı
- Ovacıllı, S., & Pekiner, T. (2014). CSGB. (D. F. Aydın, Dü.) Haziran 10, 2022 tarihinde CSGB: <https://www.csgeb.gov.tr/media/1334/avrupa-birli%C4%9Finde-i%C5%9F-sa%C4%9Fli%C4%B1%C4%9F%C4%B1-ve-guevenli%C4%9Fi.pdf> adresinden alındı
- Perng, C.-W. L.-H. (2008). Data Mining for Occupational Injuries in the Taiwan Construction Industry. *Safety Science*, 1091-1102.
- TBMM. (1921, Eylül 10). *Ereğli Havzai Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun*. Mayıs 31, 2022 tarihinde Mevzuat: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.151.pdf> adresinden alındı
- TBMM. (1930, Mayıs 6). *Ummi Hıfzıssıha Kanunu*. Nisan 12, 2022 tarihinde Mevzuatlar: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.1593.pdf> adresinden alındı
- TBMM. (1936, Haziran 15). *Resmi Gazete*. Mayıs 31, 2022 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3330.pdf> adresinden alındı
- TBMM. (2003, Haziran 10). *Resmi Gazete*. Haziran 1, 2022 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030610.htm#1> adresinden alındı
- TBMM. (2012, 6 20). *Mevzuat*. Mayıs 31, 2022 tarihinde Mevzuat: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6331.pdf> adresinden alındı
- Usmen, M., & Baradan, S. (2011). İnşaat Sektöründe İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Alanındaki İyileştirmeleri Etkileyen Faktörler: ABD Örneği. *TMH-469*(5), 40-48.